

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Իրան-ԱՄՆ բանակցությունների հաջորդ կանգառը՝ հռոմ

Իրան-ԱՄՆ երկխոսության ընթացքին ուժադրությամբ հետևող միջազգային հանրությունը եւ առաջին հերթին Իրանի սահմանակից երկրներն շատում են հավաստի տեղեկատվություն ստանալ «դարի բանակցությունների» առաջին փուլի արդյունքների մասին: Իսկ Հայաստանի շահագրգռվածությունը բանակցությունների ընթացքի եւ վերջնարդյունքի նկատմամբ ավելի մեծ է, քան կարելի է լինի:

Թեհրանը չի թաքցնում իր զուգահեռ մոտեցումը 2018 թվականին միակողմանիորեն ՉԳԳԾ-ից հրաժարված նախագահ **Դոնալդ Թրամփի** նկատմամբ՝ կանխազգալով վերահաս վստահությունը և կանխարգելիչ քայլեր ձեռնարկելու անհրաժեշտությունը:

Նույնիսկ որոշ ֆալսիֆիկացիաների մոտ քաղաքականացված լինելու և, որ 2024 թ. Իրանի նախագահական ընտրություններում բարեփոխական **Մասուդ Փեզեշկանի** հաղթանակը երաժշտվորելով, Թեհրանը ցանկացել է նվազեցնել ԱՄՆ վերջին ընտրություններին հաղթելու ամենամեծ շանսերն ունեցող Թրամփի օրոք Իրան-ԱՄՆ հնարավոր լարվածության զիսկերն ու չփակել ԱՄՆ-ի հետ հնարավոր երկխոսության դուռը:

Դա էր դասառնակ, որ Թեհրանն ընդունեց Վաշինգտոնի մեկնած «բարեկամության» ձեռքն ու բանակցությունների համար առաջարկվող օրակարգը:

ԱՄՆ նախագահի եւ ԻԻՀ գերագույն հոգեւոր առաջնորդի հայտնի նամակագրությունից հետո, ապրիլի 12-ին, Իրանի ԱԳ նախարար **Աբբաս Արաղչիի** ու ԱՄՆ ներկայացուցիչ **Սթիվ Ուիթթոֆի**՝ Օմանում կայացած հանդիպումը վերլուծաբան-

ների մեծամասնության կողմից գնահատվեց որդեկապ և կողմնակալ հարաբերություններում հստակություն մտցնելու եւ սարձաբեռնաբեռնաբեռնությունը թուլացնելու միջոցով կարելու համար:

Թեւեւ նախորդ տարիներին, նույնիսկ Իրանի նախկին նախագահ **Էբրահիմ Ռայիսիի** կառավարության քաղաքական Իրան-ԱՄՆ շփումներն այս կամ այն ձևաչափով չէին ընդհատվել, սակայն աշխարհափոխական վայրկյանների ներկայիս փուլում ԱՄՆ առաջարկած երկխոսությունից հրաժարումը կարող էր անկանխատեսելի հետեւանմանք ունենալ Իրանի համար:

Այսպիսով, Իրանն ընդունեց ԱՄՆ մարտահրավերն ու լարվածությունն ուղարկեց Օման՝ բանակցելու Թրամփի առաջարկած (դասառնակ) օրակարգի շուրջ:

Երկխոսության առաջին փուլի համար ընտրված երկիրը Օմանն էր, որի մայրաքաղաք Մասկատում դիտարկվեց Թրամփի առաջարկած բանակցությունները:

Երբ ԻԻՀ գերագույն հոգեւոր առաջնորդին ուղղված ԱՄՆ նախագահի նամակը Եմիրությունների միջնորդությամբ փոխանցվեց Իրանական կողմին, տրամաբանորեն այնտեղից էր, որ Աբու Դաբիբն է ստանձնելու երկու երկրների կապն իրականացնող միջ-

նորդի դերը: Սակայն Իրանական կողմի դասառնակ նամակը Վաշինգտոնին փոխանցվեց Օմանի միջոցով, որով էլ կանխորոշվեց առաջին հանդիպման վայրը:

Խնդիրն այն է, որ 1979 թ. Իրանում հաղթանակած իսլամական հեղափոխությունից հետո Իրանի ու ԱՄՆ-ի միջև խաթարված հարաբերությունների դասառնակներում երկու երկրների միջև կապն ավանդաբար իրականացվում էր Օմանի միջոցով: Օմանի նախկին սուլթան **Զաբու բին Սաիդը** ժամանակին իրականացրել է Իրանի ու ԱՄՆ-ի միջև գաղտնի կապը եւ մայրաքաղաք Մասկատում դարձրեց իր երկրների ներկայացուցիչներին: Օմանի ընտրությունը որդեկապ միջնորդություն, որի մասին մարտի 27-ին հայտարարությամբ հանդես եկավ **Աբբաս Արաղչին**, դրանով էր դասառնակվում:

Բանակցությունները տեղի ունեցան միջնորդավորված, այնպես, ինչպես Իրանական կողմն էր դասառնակում:

Դասելով կողմերի հրադարձական հայտարարություններից, բանակցությունների առաջին փուլը հուսադրող էր: Սակայն առաջին հանդիպումը ֆալսիֆիկացիաների մեծամասնության կողմից գնահատվել է իբրեւ «նա-

խավարժանք», այլ ոչ թե որդեկապ բանակցությունների վճռորոշ փուլ: Այդ դասառնակ էլ շահագրգիռ կողմերի հնչեցրած նախնական գնահատականները չեն կարող վերջնարդյունքի մասին հիմնավոր դասկարգում անել:

Այնուամենայնիվ, ֆալսիֆիկացիական եզրահանգումների դասկարգում ամբողջացնելու նպատակով, կարելի է անդրադառնալ բանակցություններին սրված որոշ գնահատականներին:

Իրանի գերագույն առաջնորդ **Ալի Խամենեին** Օմանում տեղի ունեցած հանդիպման մասին իր առաջին տրամաբանական հայտարարումներն է հայտնել, նշելով, որ ՉԳԳԾ-ի փորձը ցույց է տվել, որ երկրի խնդիրները չպետք է դասառնակվորել ԱՄՆ-ի հետ բանակցությունների արդյունքով: Խամենեին նաեւ խորհուրդ է տվել խուսափել ԱՄՆ-ի հետ բանակցությունների հետ չափազանցված լավատեսական կամ հոռետեսական հույսեր փայփայելու գայթակղությունից: Այնուամենայնիվ, Խամենեին բանակցությունների ուղղությամբ կասարկած առաջին քայլերը վաս չի գնահատել, հավելելով, որ բանակցությունների ընթացքից լավատեսական կամ հոռետեսական ստատիստիկներ չունի:

Carnegie Endowment եւ International Crisis Group ինստիտուտների գնահատականներից ելնելով՝ այս փուլում Վաշինգտոնը վերջնական արդյունք գրանցելու ակնկալիքներ չի ունեցել, ոչ էլ Թեհրանը՝ դասառնակությունները սահմանափակելու: Այս փուլում կողմերը փորձել են ուսումնասիրել միմյանց զիջումների գնալու սահմանները:

«Թեհրան թայմզ» կայքին հայտնի են դարձել բանակցությունների մասին որոշ մանրամասներ: Ըստ վերջինիս,

հանդիպման ժամանակ կողմերի միջև փոխանցվել է նվազագույնը 10 գրավոր դասառնակ: Ընդ որում, առաջին դասառնակը փոխանցվել է ԻԻՀ ԱԳ նախարար Արաղչիի կողմից: Ըստ որոշ տեղեկությունների, Օմանի միջնորդավորված բանակցությունների ավարտին բանակցող կողմերի ղեկավարները՝ Արաղչին ու **Ուիթթոֆը** շուրջ 45 րոպե տեսաձայնով հանդիպում են ունեցել:

Ըստ «Եվրոնյուզի», Ստիսակ տունը բանակցությունների առաջին փուլի ընթացքը բավականին դրական ու կառուցողական է գնահատել, նշելով, որ ԱՄՆ բանակցող թիմի ղեկավար Սթիվ Ուիթթոֆը Իրանական դասառնակության ղեկավար Աբբաս Արաղչիին հայտնել է սարձաբեռնությունները երկխոսության եւ դիվանագիտական ուղիներով կարգավորելու մասին ԱՄՆ նախագահ Դոնալդ Թրամփի շահագրգռվածությունը:

Կարծես, բանակցությունների երկրորդ փուլը հռոմում անցկացնելու մասին կանխնական դասառնակվածություն, որի առաջարկությունը, ըստ ամենայնի, ներկայացվել է Վաշինգտոնի կողմից:

«Եվրոնյուզը» վկայաբերելով Axios լրատվական կայքի տարածած տեղեկատվությունը, նշել է, որ նախագահ Թրամփը մտադր է միջնորդավորված բանակցությունների ձեռնարկը հռոմում փոխել եւ Թեհրանին դասառնակված բանակցությունների ուղղակի տարբերակը:

Բոլոր դեմքերում, Իրանական թնջուկը ամերիկյան դասկարգումներով հանգուցալուծելու ճանապարհին Թրամփին բազմաթիվ անակնկալներ ու դժվարություններ են ստատվում:

⇒1 «Այսօր, առավել քան երբեք, Միաբանությունը կոչված է լինելու հստակամիտ առաջնորդ, մարգարեական ձայն, այլ ոչ թե՛ լուռ հանդիսատես», - գրել է Ար. Նորասուկեանը Մեծավորին եւ խնդրել հեղինակաւոր այդ միաբանությանը վայել բժախնդրութեամբ եւ հոգեւոր եռանդով հետադուր լինել՝ այդ եղելության դասառնակներն առավել խորությամբ ուսումնասիրելու եւ իր նամակին արձագանքելու համար: Իհարկե, այս օրերին նմանափոխ զանազան ակնկալներ ուղարկվել են հայկական տարբեր կազմակերպությունների, անհատների, գիտնականների, ակադեմիական կենտրոնների ու հոգեւոր առաջնորդների կողմից, սակայն այդ օրում հասկանալի է Հռոմի Պաղ Ֆրանչեսկոսին ուղարկված մի նամակ՝ հեռավոր Արգենտինայից, ուր նա երկար տարիներ ծառայել է:

Նամակի հեղինակները Հռոմի Պաղի վաղեմի ծանոթ՝ Արեն Երիկոսյանի Շահինյանը՝ Հայ առաքելական եկեղեցու Արգենտինայի եւ Զիլիի առաջնորդն

ՌՐՆ Է Լինելու Վաշիկանի արձագանքը, քանի դեռ չկա Հայաստանի դասառնակական արձագանքը

է, եւ Արան Կարաոյոյանը՝ Արգենտինայի հայկական կենտրոնի նախագահը:

Նրանք Հռոմի Պաղին են փոխանցել ոչ միայն արգենտինահայ համայնքի, այլեւ ողջ սփյուռքի ու Հայաստանի Հանրապետության համաֆաղափարների վիճակն ու հիասթափությունը, Հայրապետական Գրիգորյան համալսարանի կողմից ապրիլի 10-ին կազմակերպված միջոցառման կառավարությամբ:

Նրանք համարում են, որ դա ծանր վիճակում է ոչ միայն 1,500,000 հայ սուրբ գնահատման հիշատակին, որով կոտորվել են Օսմանյան կայսրության կողմից՝ դասառնակելու իրենց ինքնությունը եւ իրենց ֆրիսոնեական համոզմունքները, որոնց Արգենտինայում 2023 թվականին վարել է Լեռնային Ղարաբաղի իրենց նախնիների հնագույն տարածքներից:

Չեւեւաբար արգենտինահայերի հարցադրումը էական է, քանի որ Պաղը ֆալսիֆիկացի է հայոց դասառնակը, «եղել է արդյոք որեւէ նոր զարգացում, որն արդարացնում է նման վիճակում»:

Բնականաբար, այն ինչ կասարկվել է ապրիլի 10-ին, դժվար թե այդ մասին Պաղը իմանար նախադեռ, քանի որ այդ օրերին հիվանդանոցում էր: Սակայն այժմ, երբ նա աղափնվում է եւ արդեն իսկ տեղյակ է կասարկածին նմանափոխ անձնական դիմումների շնորհիվ, դեռ է որոշում կայացնել եւ հրադարձական դասառնակական Վաշիկանի կարծիքը, զոնե դեմքադրույթային միջոցով, որի գիտությամբ Արենյան եկեղեցիների գերաստիության կառավարիչ կարդիմալ Կլաուդիո Կուլտրոսին, որն ի դեմք հայագետ է, ողջույնի խոսք էր ուղարկվել այդ գիտաժողովին: Խնդիրն այստեղ է, թե ինչ-

չո՞ւ է Կուլտրոսին ողջունել նման գիտաժողովը:

Սակայն այս դասառնակային երեւանի դասառնակությունն է: Հայաստանը չի արձագանքել որեւէ դասառնակական դիմադրություն: Առնվազն, Հայաստանի արտաքին-դիվանագիտությունը որեւէ հայտարարություն չի հրատարակել: Մինչդեռ Վաշիկանը ոչ միայն կաթոլիկ աշխարհի կենտրոնն է, այլեւ ֆաղափարություն, որի հետ Հայաստանը 1992 թվականից հաստատել է դիվանագիտական հարաբերություններ եւ Վաշիկանում բացել դեսպանություն:

Իսկ միգրացիոն Վաշիկանը ստատում է նաեւ դասառնակական երեւանի հրադարձական կարծիքին: Զգիտեմ: Բայց ցանկացած դասառնակային կարծիք ունի իր հավելյալ ազդեցությունը, որդեկապ աղափարային կանխարգելվեմ նման ձեռնարկները:

ԱՆԱՐԻՏ ԳՈՎԱԵՓՅԱՆ

Գերմանիա

Դիմում Ավստրիայի կանցլեր Զրիստիան Շոբերին, ԱԳ նախարար Բեաթե Մայնլ-Ռայզինգերին՝ «Բավլում լուսավորող հայ բանասիրական ազատագրական կարևոր ֆայլ է Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ հակամարտությունը հանդարտեցնելու համար»

Այսօր Ավագ Շաբաթի ամենադրամաշիկ օրն է՝ Ավագ ուրբաթն է, Հիսուս Զրիստոսի չարչարանաց, խաչելության, մահվան ու թաղման հիշատակության օրն է: Այսօր Գերմանիայում փակ են բոլոր հանրային վայրերը: Բոլոր խանութները, որ ամիսներ առաջ ողորկված են սուրբ Ջասկի խորհրդանշական աղանձներով, փակ են այսօր: Դեմոկրատական երկրում լուսավորվում են ֆրիսոնեական ավանդույթները, դրանք ամրագրված են օրենքով, հարգանք կա երկրի բնակիչների հանդեպ, որոնց մեծամասնությունը ֆրիսոնյա է: Աշխատատեղերի գերմանացիների համար բնական է, որ Ավագ Շաբաթի խաչելության ուրբաթը օրենքով ղեկավարվում է մեծությամբ, ի հեռու սահմանակից եվրոպական երկրների, որ մասամբ են հետեւում Գերմանիայի օրինակին: 301 թվականին ֆրիսոնեությունը ղեկավարվող կրոն հռչակած առաջին ղեկավարները՝ Հայաստանը, որ Գերմանիայի մեծ ղեկավարական, առավել խորհրդարանական կառավարման վարչաձևն է ընտրել, որի բնակիչների շեշտակա մեծամասնությունը ֆրիսոնյա է, սարական հարգանք չունի՝ այսպես իմաստավորեմ լուսավորության ավանդույթի հանդեպ... առեսուրը եռում է եկեղեցիների բակերում անգամ, ծաղկավաճառները փող են շնչում մուսիկա աղբյուրի 24-ին, Եռաբլուրում...

Լուսավորության ողորկ կա Հայաստանում, բայց լուսավորության օր սահմանելիս, այն շեշտակա է ընտրվում մերձիկ ֆաղափական լուսավորիչ հետ, եւ ստացվում է, որ հայերս լուսավորությունը չեն ընտրել որդես հարգանքի նշան, որդես սուգը եւ աղետը մեր ներսում ընկալելու, դրա մասին մտորելու միջոց: Եւ խախտվել է լուսավորության խոստելու ժամանակը, աղմուկը Եռաբլուր է՝ կարեւորի ու երկրորդականի, մտածելու ու անմիջ լինելու սահմանագիծը հոծ գծից դարձել է բարակ մի դերձան... բայց մեր ներսի խոր ակունքներում, մեզ փոխանցված ժառանգության մեջ դեռ տրոհվում է հոգու փրկության գաղափարը, մի հանգուցակետ, որով մարդ են մնում՝ Աստուծոյ դրոշմով, բիբլիական Արարաի երկրում:

«Նա մեր մեղքերն էր մարմնով բարձրացրեց խաչափայտի վրա» (Ա Պետրոս 2:24):

Ի՞նչ են ուսուցանում մեզ՝ վաղնջական ֆրիսոնյաներիս Զրիստոսի չարչարանները, խաչելությունն ու մահը, որքանով են հայ ֆրիսոնյաներս արժեւորում այդ զոհաբերումը: Արդյոք մենք էլ չենք ծաղրում, փոշուհար չենք դնում, չենք խաչում Նրան, երբ ցեղասպանության վերադարձների զավակներս փորձում ենք հարաբերականացնել ցեղասպանության ոճիրը, նվազեցնել կամ արդարացնել ոճրագործների, ուրացողների վարքը, ցեղասպանության սրավան հաղթահարող արցախցուցի հանդեպ ասելություն ենք սարածում, իրենց զոհաբերությանը մեզ կյանք նվիրած՝ Եռաբլուրում մնող հերոսների մայրերին ու հայրերին անարգում ենք, նրանց առջեւ միջեւ գեղեցիկ խոնարհվելու փոխարեն, երբ Փրկչի գլխավոր ուղերձը՝ սերը չենք սարածում մեր շուրջ...

Առաջիկա Շաբաթ եւ կիրակի օրերին խոհանոցում վերակենդանացնելով

Հայ դասանդների համար միջամտության խնդրանք Ավստրիայի առաջնորդներին

սուրբ Հարության տոնի ավանդական սեղանը՝ մեկ ափսոս ավել դնենք Բավլի ճիւղերում զենվող մեր գերյալների համար, հիշենք նրանց եւ նրանց ճանաչող ընտանիքներին, լուռ աղոթենք նրանց վերադարձի համար, ձայնավոր դառնանք բոլոր հնարավոր եղանակներով լուսավորելու եւ լուսավորելու նրանց ազատագրությունը: «Ամեն մեկ հայ մեկ ոսկի» կարգախոսը կրկնենք մտքում, գործում:

Վաթիկանի լրատուն՝ Vatican News-ը, որ բնավ չի անդադարձել աղբյուրի 10-ին Գերբորյան համալսարանում անց

կացված Ադրբեջանի ֆրիսոնեական ժառանգության վերաբերյալ գիտատեղյակ անվանյալ կեղծիքին, երեկ գերմաներեն տարբերակում տեղադրել էր Ազիզ Զարիմովի (Aziz Karimov) ստորագրությամբ մի լուսանկար՝ հետեւյալ մակագրությամբ՝ «ԼՂ-ի նախկին մայրաքաղաք Ստեփանակերտը՝ անցյալ հոկտեմբերին»: Դրան կից հրատարակված հոդվածը Ստեփանակերտի մասին չէ, այլ՝ Բավլում շարունակվող ոճրագործության վերաբերյալ ակնարկ է եւ արդարացի լուսավորող Ջասկին ընդառաջ:

Վաթիկանի լրատուն, հղում անելով կաթոլիկական Kathpress-ին, ներկայացնում է Վիեննայի Հայ առաքելական եկեղեցու եպիսկոպոս Տիրան Պետրոսյանի խոսքը, որ կոչ է ուղղում Ավստրիայի նորանշանակ կառավարությանը՝ ջանք գործադրել ադրբեջանական կալանից հայ ռազմագերիներին ազատելու ուղղությամբ: Աղբյուրի 16-ին Kathpress-ին սկսած հարցազրույցում Տիրան եպիսկոպոսը հայտարարում է, որ հայ ռազմագերիներ, ֆաղափացիական անձինք եւ ԼՂ-ի կառավարության նախկին ներկայացուցիչներ դեռեւս Ադրբեջանի բանտում են, «անարդարության եւ բռնության» են ենթարկվում, իսկ դրանց մասին վկայություններն ու փաստերը հաստատում են միջազգային իրավապաշտպան, օգնության կազմակերպությունները եւ ձերբակալվածների հարազատները: Ի հեռու կա հրապարակի մասին գործող լուսավորությանը, միջազգային ռազմագերիներ եւ լուսավորություններին, ձերբակալվածների ճակատագիրը մնում է անորոշ, նկատել էր սալիս Սրբազանը եւ շարունակում՝ բոլոր ռազմագերիների անհատալ ազատ արձակումը «ոչ միայն բարոյական, այլեւ միջազ-

փան Շոբերին եւ արտաքին գործերի նախարար Բեաթե Մայնլ-Ռայզինգերին՝ խնդրելով վերջիններիս ակտիվ լուսավորել հայ բանասիրական ազատագրական լուսավորող, եվրոպական թե համաշխարհային մակարդակով: «Ավստրիան միշտ հավասարի է եղել մարդու իրավունքների լուսավորությանը, դառնալիս մոր կառավարությունը ղեկ է վճռակառուցում շարունակի այս ավանդույթը», նշված հարցազրույցում հորդորում է Սրբազանը, միջազգային հանրությունից լուսավորում ավելի մեծ ուժադրություն դարձնել ողջ սարածառչանին: Սրբազանը նկատել էր սալիս առաջնայինը՝ Բավլում լուսավորող հայ բանասիրական ազատագրական կարեւոր ֆայլ է Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ հակամարտությունը հանդարտեցնելու համար:

1981-ին Երեւանում ծնված Տիրան եպիսկոպոսը Կենտրոնական Եվրոպայի երկրների՝ Ավստրիայի, Հունգարիայի, Չեխիայի, Սլովակիայի, Սլոնիայի միացյալ երկրների հայրադրական լուսավորում է: Նա իր երախտագիտությունն է հայտնում Ավստրիայի բոլոր եկեղեցիներին, որ շարունակաբար հավասարի են մարդու իրավունքների լուսավորությանը, անարբեր չեն Հայաստանում բնակվող մարդկանց, ԼՂ-ից բռնագաղթած ավելի քան 100.000 հայերի ճակատագրի հանդեպ:

Պետրոսյան Սրբազանը, որ Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի Ավստրիայի նախագահն է, կոչ է անում կիրակի օրը՝ աղբյուրի 20-ի սուրբ Հարության տոնը համաշխարհային կրոնական ծառայությունների միջոցով նշել՝ որդես բոլոր ֆրիսոնյաների, բոլոր եկեղեցիների միջեւ համաշխարհային անհարաբերություն հնարավորություն: «Հազարի առնելով ֆաղափական եւ սոցիալական մեծ մարտահրավերները, եկեղեցիները ղեկ է ավելի սերտորեն համագործակցեն, համաշխարհային լուսավորությանը սան Հիսուս Զրիստոսի ուղերձի մասին», ասում է Եկեղեցիների համաշխարհային խորհրդի Ավստրիայի նախագահը:

Մինաս Ավետիսյանի «Նվիրաբերում Սուրբ (խաչելություն)» -1969 թ.

զային իրավունքի, մասնավորապես՝ ժնեկի կոնվենցիաներից բխող լուսավորություն է»: Ավստրիայում ծառայության կոչված հայ հոգեւորականը դիմում է դառնալիս կանցլեր Զրիս-

Իմաստաբանական բառարան Ժանգոսած բառեր

Մեք մեզ ձեւավորվող ասելիքն ավելի մեղմ ու ակամաջաճ փաթեթավորումով ներկայացնելու համար բարեկիրք մարդիկ իրենց խոսքը ենթարկում են հասուն կամ մեղմ, որը կոչվում է մեղմասացություն կամ էվֆեմիզմ:

Այլ կերպ ասած՝ անհաղափարի ու «ժանգոսած» բառաբանի փոխարեն հասարակության առավել նրբանկատ հասկանալի գերադասում է օգտագործել ավելի վայելուչ հոմանիշներ:

Հիմք ընդունելով այդ իրողությունը՝ բարեկիրքության դժվարանցելի ճանադարհը հաղթահարողներին առաջարկում ենք եթերից հնչող հետեւյալ անհարմար ու կոմիս արտահայտությունների ու բառերի փոխարեն օգտագործել դրանց մեղմահունչ տարբերակները՝

- «Սուրբել» բայի փոխարեն՝ «դաստել»,
- «Ասֆալտի փոշի» արտահայտության փոխարեն՝ «կարգի հրավիրել»,
- «Պատերի ծեփելու» փոխարեն՝ «սանձահարել»,
- «Թաթիկներ կրելու» փոխարեն՝ «հայրաբար դաստիարակել»,
- «Գյամերը փաշտելու» փոխարեն՝ «կոչումը»,
- «Յիսել» բայի փոխարեն՝ «հանդիմանել»,
- «Պագոցնելու» փոխարեն՝ «ջրել»,
- «Ճռիկ-վռիկներ»-ի փոխարեն՝ «ինքնադրսեւորում»,
- «Խվալ» ձայնարկության փոխարեն՝ «ի՜նչ անուշ է»,
- «Ե՛ր ճակատը դաշել» դարձվածի փոխարեն՝ «գլխին չհարկ համար ճիշտ ֆաղափական ընտրություն կատարել» արտահայտությունը:

ՀԱՍՄԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Սեդրակ Երկանյանի ծննդյան 70-ամյակին նվիրված հորեյանական համերգը՝ հոգեւոր ավելություն

Նրան ներկայացնելիս՝ թվարկումս երկար դիմի լինի. Հայաստանի առաջատար դաճնակահարներից մեկը, բազմաթիվ երաժշտական երկերի հեղինակ, բանաստեղծ էլ նկարիչ, Հնագույն երաժշտության «Տաղարան» համույթի գեղարվեստական ղեկավար էլ դիրիժոր, ՀՀ մշակույթի վասակավոր գործիչ: Սեդրակ Երկանյանի ծննդյան հորեյանական առիթ էր համերգով նշանակվորելու նաեւ մատեսրոյի ստեղծագործական գործունեության 55-ի «Տաղարան»-ը գլխավորելու 30-րդ տարիները: Համերգի առաջին բաժնում մատեսրոյի դաճնամուրային կատարումներով հնչեցին Յ. Ս. Բախի, Ֆ. Շոպենի, Յ. Բրամսի եւ Ա. Սկրյաբինի ստեղծագործություններից ֆաղված երկեր, իսկ երկրորդ բաժնում բեմ էլավ «Տաղարան»-ի կազմը՝ հանդիսականին մատուցելով ժողովրդական երգեր եւ նվագներ, Ս. Երկանյանի մշակած հորովելներից, գուսան Շահենի երգերից գոհարներ:

խաղություն, թարգմանություն նաեւ:

Մատեսրոն այս համերգի համար իր իսկ կողմից հասուկ ընտրված հեղինակների ստեղծագործությունների ոչ միայն գերազանց կատարող եղավ, այլեւ, իմ տղավորությամբ, իր անհասկանալիությամբ կերպավորեց այդ հեղինակներին, իր նվագով անսխալ ուրվագծեց, սեփական շոբի գործությամբ «թարգմանեց» նրանց բնույթը, մատելակերպը, աշխարհընկալումը... Հեռոց չէ մի երեկոյի ընթացքում մնան մի քանի կերպավորումներ ունենալ, մի հոգեվիճակից լիակատար կերպով անցնել մյու-

Տվչություն, ասել է թե՛ շնորհի ու թարգել, թե՛ մատուցում ու հանձնում:

Նա այս համերգին ի վերուստ տրված էլ իր գիտակցական ողջ կյանքի ընթացքում զարգացրած, հղկած, կատարելության հասցրած՝ երաժշտի շնորհը, որդես դաճնամուրային կատարման կատարելափող, մատուցեց մարդկանց: Դա սովորական արվեստային երեկո չէր, այլ հոգեւոր արար, ինչպէս թարգել եւ անում սրբատեղիում, ինչպէս աշխարհից վերացած՝ խոսում եւ Աստուծո հետ...

Տվչություն, ասել է թե՛ տուր:

Սեդրակ Երկանյանն իր հորեյանական համերգին, ասես, կամովին տուրը մատուցեց այն հանձարներին, որոնց ստեղծագործությունը ոգեւորչել, հեռակա ուսուցանել, իր կյանքի ուղին եւ ստեղծագործությունն էին ուղեւորել: Հոգու ջանք, ճիգ, աշխատանք էր թե՛ եղել՝ հասնելու ոգեւորչության մնան ասիճանի, ինչպիսին ունեն Ս. Երկանյանի դաճնամուրային կատարումները: Ռոմանտիզմից մինչեւ էփորտիկ ժայթքումներ, խոհականություն եւ խորն ու զուտ զգացմունքայնություն, բնական արփուսիզմի գործությամբ եւ աղուրմի անկեղծությամբ հեղինակային երաժշտական մատուցումներն ունկնդրի հոգում եւ մտքին հաղորդելու մեծ վարդեսություն, սեփական անձից վերացմամբ, ասես, իր մարմնից ու կոնկրետ ժամանակից թոկված, տարանջատված, մի հոգեւորական, ոգեւորման վիճակ, ահա սա՛ է Սեդրակ Երկանյանի նվագը: Այդ նվագը դառնում է իր շնորհի կերպը, իր արհի տրոփյունի հանգաչափը: Տվչություն, ասել է թե՛ փո-

սին, մի զգացողությունից փոխադրվել մի այլ հոգեկերպ, եւ սա անել սահունորեն, դալիճին մոգականորեն առաջնորդելով, թափանցելով յուրաքանչյուր ունկնդրի հոգեխորտերը... Երաժշտական այս «կերպավորումները» հազվագյուտ հնչում ունենին:

Ս. Երկանյանը բազմից է արտահայտել Բախի ծով-ծավալուն հանձարի հանդեպ իր զարմանքն ու հիացումը: Ուրեմն եւ թատահական չէր, որ այս համերգային ծրագրում մատեսրոն ընդգրկել էր Բախի երկերից մեկը (Պրելյուդ մի բեմով մինոր):

Դասական կոմպոզիտորների վերջին եւ ռոմանտիզմի վաղ շրջանի կոմպոզիտորների շարքը դասվող Ֆրանց Շոպենի մեղեդային եւ ներդաճնակ ոճով գործերից է «Էփորտն սուլ բեմով մինոր»-ը: Ինչպէս

հեղինակը հակված էր եղել մարդկային հոգեբանության մութ կողմերի ու ներանձնային հարաբերությունների բացահայտմանը՝ հոգեւորի եւ սահմանայինի ավելի խոր գիտակցումով, նույն կերպ դաճնակահարը հաղորդեց հեղինակի ջանքն ու աղուրմը՝ այս երկը կատարելիս: Աղա հնչեց գերմանացի մեծագույն կոմպոզիտոր, դաճնակահար, դիրիժոր Յոհաննես Բրամսի ստեղծագործություններից «Ինտերմեցցո սի բեմով մինոր»-ը: «Նրա ստեղծագործություններն ունեն այնպիսի հետաքրքրական եւ բազմաթիւ տարրեր, որոնց եւ երբեք չեմ հանդիմել...», - Բրամսի մասին ասել է վիսուոզ ջութակահար Յոզեֆ Յոպիմը: Բրամսը ստեղծել է նոր երաժշտական շարժում՝ դասական երաժշտության ավանդույթներին հա-

մատելով ռոմանտիկ ուղղությունը, օգտագործելով նաեւ միջնադարյան գրային ոճեր: Բրամսի գրվածքները համարվում են կատարման համար շատ դժվար: Դասական եւ ռոմանտիկ երաժշտությունների համատեղմամբ է ստեղծված նաեւ նրա այս ստեղծագործությունը, Ս. Երկանյանը հաղորդեց դրա ողջ հզորությունը, տոնայնությունների փոփոխությունները՝ ստեղծելով բազմաձայնության տղավորություն:

Իրեւ բացարձակ անհավասարակշռության վիճակ է նկարագրում Մատեսրոն դաճնամուրային գործը կատարում-

հանրահռչակ դաճնակահար Արթուր Շնաբելն է նկատել, մեծ դեր ունի բնության հետ առնչվելը: Ս. Երկանյանը բնությանը ներդաճնակ էություն է՝ բնության շարժի ու փոփոխության յուրաքանչյուր ընկալմամբ: Եվ այդ ներդաճնակության զգացումն էր, որ ստեղծվել էր դահլիճում՝ մատեսրոյի դաճնամուրային կատարումների ազդեցությամբ:

Տվչություն, ասել է թե՛ թատար:

Սեդրակ Երկանյանի հորեյանական համերգը նաեւ թատար էր՝ ընչափաղցության եւ բազմաթիւ մեր ժամանակներում կատեցնելու հոգեւոր արժեքների անկումը՝ ընտրելով արվեստի միջոցով ներքին մաքրագործման, Ասվածային բնականին հանգելու եւ ներդաճնակվելու ճանաչի ուղին...

Եվ եւ արձակ շարադրանքից անցնում եւ բանաստեղծական տղերի, որ գրել եւ Սեդրակ Երկանյանի դաճնամուրային կատարումների տղավորությամբ:

*Աղասան տուր ինձ, ուր աղթեցիր,
Ուր բեմը դարձավ աջակողմ խորան,
Նվագներից մեջ ձայն մի լսեցի՝*

Ընչից էր ելած, մարդկային էր այն:

Ուր բեմառաջին ծնադրած անձինք,

Հավասր իրենց կորուսից փրկում,

Հոգու հացարար փո առաջ ձեռքից

Նշխարի տղակ լույս էին հայցում:

Երեսդ դարձուր մուրացողներին,

Նրան՝ ծարավի եւ նրան՝ փաղած,

Դու՛ էիր այդ օր սուրբ թատարացի,

Ուր թատարացից Սեդր եւ Ասված...

Դու հորդրեցիր մուրյալներին

Հոգուց թոթափել փուճերը մեղի,

Չգտեսվորվել լույս թայծառությանը

Եվ թարկեցության լինել առափից:

Պոկվել սեփական մարմնի կաղանկից

Եվ վերհանումի հրճվանով աղթել,

Սիրուց առավել չցանկալ ոչինչ,

Նրանով կյանքի խորակը կտել:

Բաճանի նրանց նշխարի՝ ոնց հաց՝

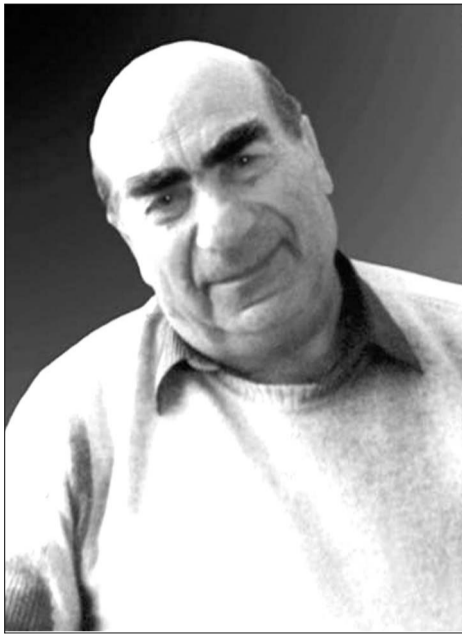
Անթությունը հոգու սնուցեն,

Կարոյալներին եղիր աղասան,

Ամոհիչ, մինչեւ տաճարը լին...

ԼԵՎՈՆ ԲԼԵՈՒԼՅԱՆ

Հիշելով Երվանդ Պետրոսյանին

Ավետիք Իսահակյանի անվան գրադարանի լեփ-լեցուն դահլիճում ադրիլի 16-ին նշեցինք բանաստեղծ, մանկագիր ԵՐՎԱՆԴ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ, երկար սարիների իմ լավ ընկերոջ ու գրչեղբոր ծննդյան 85 ամյակը՝ ավաղ իր բացակայությամբ: Բայց միանգամայն ձիճ էր գրադարանի սնորհն **Ռուզան Բարսեղյանը**, որ հուռ-ցերեկոյթի՝ իր բացման խոսքում նշեց, թե Երվանդի ոգին թելում է դահլիճում: Նրա ոգեղեն այդ ներկայությունը ադախովեց գրողի՝ թե՛ մեծերի համար գրված, թե՛ մանկական լավագույն բանաստեղծությունների ընթերցմամբ, նրա մասին ջերմ ու անկեղծ ելույթներով, գրչընկերների հուշատախտակներով, մանկական գեղեցիկ երգերի՝ մանուկների այնքան ջերմ ու անմիջական կատարումներով (իհարկե Երվանդ Պետրոսյանի խոսքերով), հեռախոսային շեքերի և լուսանկարների ցուցադրությամբ... Այո, Երվանդը մեզ հետ էր ու «իմացավ», որ իրեն հիշում ու սիրում են, կարդում գրքերը, դորոցական մի ֆանի դասագրքերում հաճախ հանդիպում իր լավագույն գործերին... Գրչընկերներին՝ Բանաստեղծ, նկարիչ, Մշակույթի հայկական ֆոնդի նախագահ **Արևուս Ավագյանի**, բանասիրության դոկտոր, թարգմանիչ **Ջենիֆ Բախչինյանի**, գրող, «Գ-րդ հրաշալիք» շաբաթաթերթի գլխավոր խմբագիր **Վաչագան Սարգսյանի**, «Արագած աշխարհ» թերթի գլխավոր խմբագիր **Վարդեան Գրիգորյանի** հետ իհարկե ես էլ խոսք ասացի սիրելի ընկերոջս մասին, ում հաճախ են հիշում ու կարոտում...

Փոքրիկ հասկած «խոսք ու զրույց» գրքիս «Գրական բարեկամություն» բաժնից.
«Երվանդ Պետրոսյանին ճանաչել

վրեժ Իսրայելյան, Ռոլանդ Շառոյան, որոշ ժամանակ անց գլխավոր խմբագիր նշանակվեց Ռուբեն Յուսեփյանը), ես՝ ինժեների դիպլոմով սկսնակ բանաստեղծ-լրագրողս մի ֆանի սարի թե՛ աշխատանքային, թե՛ ստեղծագործական (մաե կյանքի) կարեւոր դորոց անցա, ու դրանում անփոխարինելի էր Երվանդ Պետրոսյանի դերը: Պարզ, անմիջական իր բնավորությամբ ու բարյացակամ վերաբերմունքով նա հենց սկզբից մեծերի, վստահելի մարդ, ավագ ընկեր ու խորհրդատու դարձավ ինձ համար: Կարելի է ասել, ինչ-որ տեղ, գրական ուսուցիչը մաե. դե, ես դեռ 1-2 բանաստեղծական շարք էի տղազել մամուլում, իսկ Երվանդն արդեն երկու գրքի հեղինակ էր, գրական որոշակի ճանադարհ անցած բանաստեղծ, ում անգամ ինքը՝ Պարույր Սեւակն էր նկատել: Բացի այդ, մեր սարիֆային սարբերությունն այն ժամանակ նկատելի էր, ու ես առաջինը նրա համար էի կարդում իմ նոր բանաստեղծությունները, կարծիք հարցնում, կարեւոր, օգտակար դիտարկումներ ու խորհուրդներ, երբեմն ել՝ ֆաջալերական խոսքեր լսում: Իսկ ովքեր Երվանդին մոտիկից ճանաչել են, լավ գիտեն, որ նրա բնավորության կարեւոր գծերից մեկը անկեղծությունն ու անաչառությունն էր. կեղծել, ձեւանալ չգիտեր ու նաեւ չէր կարողանում անսարբեր մնալ լավ կամ վատ որեւէ բանի հանդեպ, անդամայն միտքի արտահայտեր իր վերաբերմունքը: Այդպիսին էր նաեւ իր ստեղծագործություններում՝ թե՛ մեծերի համար գրված խոհական, սիրային խորունկ բանաստեղծություններում, թե՛ մանկական՝ մեկը մյուսից գեղեցիկ գործերում, որոնք սարիների հետ նրա մոտ ավելի գերակշռող

դարձան, հեղինակին դարձնելով ամենաճանաչված, սիրված մանկագիրներից մեկը մեզանում: Մեկ-մեկ նեղվում էր կարծես, որ ավելի հաճախ որդես մանկագրի են հիշատակում իրեն: Կասկածով ասում էի՝ դու՛ ես մեղավորը. ավար, քեզ ո՞վ էր ստիպում, որ մանուկների համար այդքան լավ գրես: Իսկ եթե ավելի լուրջ, ես հիմա բնավ չեմ կասկածում, որ նրա մանկագրության լավագույն նմուշներին ֆաջածանոթ յուրաքանչյուր ով կհամաձայնի, որ դրանք հաճույքով ու հեռախոսային ընթերցվում մաե մեծերի կողմից: Իսկ այդպես է, որովհետեւ ել՝ կարեւոր ասելիք ունեն, ել՝ աչքի են ընկնում դասկերպորությամբ, բանաստեղծական գեղեցիկ, հաճախ զվարճալի գյուտերով, ասելիք մասշեղի ու գրավիչ դարձնող հմուտ հանգավորմամբ:

Այնպես որ՝ ել մեծերի, ել փոքրերի սիրված բանաստեղծ էր Երվանդ Պետրոսյանը, ընդ որում՝ մշտադեպ ստեղծագործական «մարզավիճակում», գրեթե միշտ որեւէ ծրագրով, հեռախոսային գաղափարով համակված: Ծաղկածորի մեր ստեղծագործական սանը շատ անգամ եմ վկա եղել՝ ինչպես գրդանից հանում, ոգեւորված կարդում էր իր դեռ ձեռագիր «մեծական» կամ մանկական հեթական բանաստեղծությունը: Բացի այդ, նա անգիր գիտեր իր բանաստեղծությունների մեծ մասը ու հաճախ կարող էր սլյալ դաշին, սրամարդությանը համադասասխան գործեր հիշել ու ներշնչված արտասանել՝ հաճելի մթնոլորտ ստեղծելով շրջադասում, դրոշակակա համակերպում: Իսկ վերջին՝ «Իմնս իմ եսելից» հուշերի գրքով եկավ ասելու, որ ոչ դակաս հմտությամբ կարողանում է նավարկել եւ «արձակի ջրերում»...

Շնորհավոր երկնային ծնունդդ, Երվանդ ջան, հիշատակդ անմար, սիրելի եղբայր:

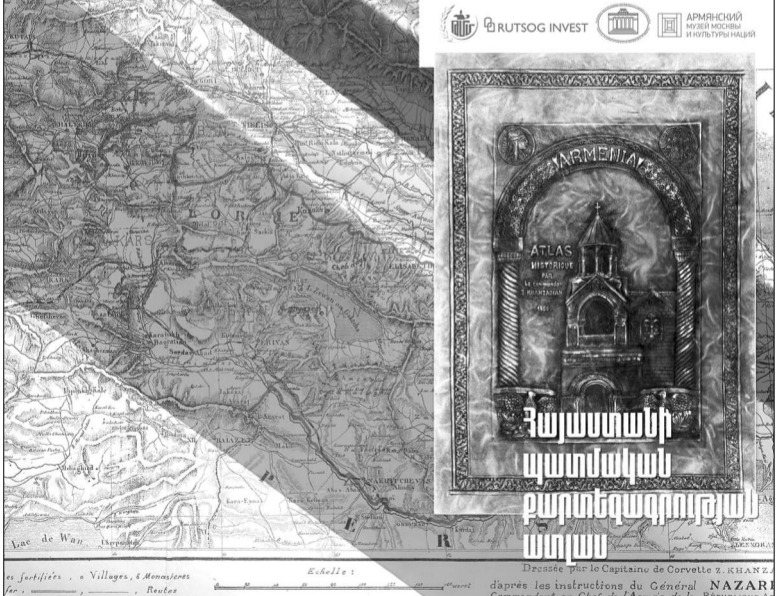
Եմ՝ դեռ հեռավոր 1971-ից, երբ նոր-նոր էի աշխատանքի անցել Գանարեթական ռադիոյում: Երիտասարդական հաղորդումների գլխավոր խմբագրության շատ ջերմ մթնոլորտում, ուր Երվանդից բացի այն ժամանակ էլի մի շարք «ադազա ճանաչված գրողներ» էին աշխատում (Ժիրայր Անանյան,

Շնորհանդես՝ «Հայաստանի պատմական քարտեզագրության ատլաս»

Ադրիլի 18-ին՝ ժամը 17:00-ին, Թեֆեյան կենտրոնում (հասցե՝ Երևան, Խանջյան 50) կկայանա «Հայաստանի դասական քարտեզագրության ատլաս» վերահրատարակված աշխատության շնորհանդեսը:

Այլապը հրատարակվել է Հայաստանի Թեֆեյան Մշակութային Միության նախաձեռնությամբ եւ անվանի բարերար, գործարար Ռուբեն Գրիգորյանի մեկենասությամբ: Քարտեզագրության գիտությունների դոկտոր Վարդան Մխիթարյան: Մեծածավալ աշխատք լույս է տեսել երեք լեզուներով՝ ռուսերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն: Դրանք կնվիրաբերվեն Հայաստանի եւ արտերկրի հայագիտական կենտրոններին, գրադարաններին, դեսպանատներին, գիտակրթական հաստատություններին:

Այն իր ձեռով եւ բովանդակային լուծումներով բացառիկ ուսումնասիրություն է: Այլապը հայ իրականության մեջ առաջին անգամ հրատարակված դասական քարտեզների մեծածավալ հավաքածու է, որը նդատակ էր հետադարձում քարտեզների միջոցով ներկայացնելով դասական ժամանակաշրջանի քարտեզագրության ժամանակաշրջանը:

կառուցանների հերթափոխը, անցյալի իրադարձությունների արդյունքում ձեւավորված սարածական փոփոխությունները եւ լուսաբանել հայերի եւ Հայաստանի բազմադարյան դասնությունը: Ներկայացված հանրածանոթ իմ բարեգները եւ դրանցում **Հայաստան** անվան առկայությունը փաստում է համաշխարհային դասնության կերտման մեջ Հայաստան երկրի ունեցած դերն ու կարեւորությունը:

Հավելեմք, որ մինչեւ XX դարի 60-ականները հրատարակված եւ մեծ հեռախոսային ներկայացնող աշխատությունների մի զգալի մասը, տարբեր պատճառներով, անհասանելի է ուսումնասիրողներին. նրանք աշխատանքների թվին էր դասվում մա. Չ. հանգալիանի «Հայաստանի պատմական քարտեզագրության ատլաս»-ը: Այս «Ատլաս»-ի վերահրատարակումը հնարավոր էր ընդհատել ընդհատելով մանր գիտնիքները պահպանելու գործում իրական հնարավորություն ստեղծելով համարյա ավելի ընդլուրծ շրջանակների համար՝ օգտվելու այս հավաքածու տարածություններում:

Կարծում ենք, որ նման մոտեցումներով «Ատլաս»-ի վերահրատարակումը տեղեկատվություն կարգի ապել ծաղկել է հասանելի հայաստանի մանր պատմական քարտեզների ուսումնասիրողների՝ պատմաբանների, աշխարհագրագետների, քարտեզագիրների, ռադիոլոգների և անգալի հետադարձի յուրաքանչյուրի համար:

Ատլասի հրատարակումը հնարավոր դարձնում է թեթեւ անվան թարգմար, գործարար «Մուգու Ռեզան» ինքնուրույն հանգալի Ռուբեն Յուսեփյանի գործունեության մեկնադասարան:

Չ. հանգալիանի «Հայաստանի պատմական քարտեզագրության ատլաս»-ը կրթության ու մանր գիտնիքների հետադարձում, այն ապագա հետադարձումն աշխատանքների իրականացման ուղեցնում արդյունք:

Հարգելի բարիկամ

Հարվիրում ենք Ձեզ մասնակցելու

«Հայաստանի պատմական քարտեզագրության ատլաս»-ի վերահրատարակության շնորհանդեսին,

որը րիլի կունենա արիլի 18-ին՝ ժամը 17:00-ին, «Թեֆեյան» կենտրոնի լույսի ծնում (հասցե՝ Երևան, Խանջյան 50):

Մեկնանա «ՈՒՐՈՒՅՈՒՆ»-ԻՆՎԵՍՏ» իրալից մախապահ Ռուբեն Յուսեփյանի Գրիգորյան

Ինչըրմալուն ապալելի Հայտնական ազգային մշակութային բանգարան

Մեկնանա ՍՄՍՄԱՍՏԻՆԻ ԹԵՖԵՅԱՆ ՄԵՍԿՈՍԻՍԻ ԿԵՆՏՐՈՆԻՆ ԱՆՍԵՆՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻՆ ԿՆՏՐՈՆԻՆ

Հե.՝ 010 55 26 32
Էլ. փոստ՝ info@armtmn.com
www.armtmn.com

թյան աշխատք-ը: Այս «Այլապ»-ի վերահրատարակումը հսկայական նշանակություն ունի անցյալի մասին գիտելիքները դադարեցնելու գործում՝ իրական հնարավորություն ստեղծելով հանրության ավելի ընդգրկում շրջանակների համար՝ օգտվելու այս հավաքածու ստեղծագործությունից: «Այլապ»-ի վերահրատարակումը սեղեկատվությունը կդարձնի ավելի մասշեղի եւ հասանելի Հայաստանի մա-

սին դասական քարտեզներ ուսումնասիրողների՝ դասնաբանների, աշխարհագրագետների, ռադիոլոգների, ուսուցիչների եւ անցյալով հետադարձի յուրաքանչյուրի համար:

Սիրով հրավիրում ենք լուսաբանելու:

Հարգանքներով՝

Հայաստանի Թեֆեյան Մշակութային Միության լրատվական կենտրոն
հեռ.՝ 010 55 26 32, 010 57 02 83:

ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Ալիեւը Ռուսաստանին մարտահրավեր է նետել

Մեկ շաբաթ առաջ, երբ Ադրբեջանն ամեն օր իրար ետից կեղծ ժողովներ էր հարուստը՝ իբր հայկական զինուժը կրակել է իրենց դիրքերի ուղղությամբ, ռուսական զորքերը լրացուցիչ հրահրումներ էին անում, փաստորեն սարածելով, սիրածավորելով սվայլ առաջնորդականությունը: Նման դրսևորումները, որոնք ընդհանուր առմամբ, ցավոք, նորություն չեն մեզ համար, կարծում ենք՝ հիմնականում դայմանավորված են երկու հանգամանքով: Մեկը՝ այդ երկրի նկատմամբ Ռուսաստանի դիրքային վարած ֆաղափարական ուղղվածությամբ, մյուսը՝ Ալիեւի վարչակարգի չդադարող ակտիվ աշխատանքով այդ ՋԼՄ-ների հետ, դրա համար նաեւ գումարներ չխնայելով:

Իսկ թե դաժանակամ Քաֆլի ու նաեւ ՌԴ սարածումը զսվող ադրբեջանցիների խմբերի կողմից բուն Ռուսաստանի նկատմամբ ինչդիպի վերաբերմունքի դրսևորումներ են լինում, մանավանդ այս վերջինների առումով շատ բան կարելի է դասել:

Ռուսաստանյան երեւի ոչ առաջատար լրատվամիջոցներից մեկը՝ «Ինտերսենայա Ռուսիա» ցանցային հրատարակությունը, ամսույս 13-ին հանդես է եկել «Ալիեւը մարտահրավեր է նետում Մոսկվային. ինչո՞վ կդադարանա Ռուսաստանը» ինտերվյուի վերնագրով մի հրատարակմամբ: «Ադրբեջանի նախագահ Իլիհամ Ալիեւը մի շաբաթ հայտարարություններ է արել, որոնք սուր արձագանք են հարուցել Ռուսաստանում, կարող են հողվածի սկզբունքները շատուկ ռազմական գործողության (ՅՈՒՎ) մասին նրա խոսքերը, որոնք հնչել են Քաֆլիում՝ միջազգային համաժողովում, կասկածի են ենթարկում Մոսկվայի եւ Քաֆլի դաժանակցային հարաբերությունները, որոնք ամբողջով են դաժանակցային փոխգործակցության մասին 2022 թվականի փետրվարի 22-ի հռչակագրում»:

Ըստ հրատարակման, ելույթ ունենալով համալսարաններից մեկում՝ Ալիեւը հայտարարել է, թե չի հավաստում Ռուսաստանի եւ Ուկրաինայի միջեւ հակամարտության խաղաղ կարգավորման հնարավորությունը: «Մենք միշտ աջակցել ենք, աջակցում ենք եւ կշարունակենք աջակցել Ուկրաինայի սարածային ամբողջականությանն ու ինքնիշխանությանը», - ընդգծել է նա՝ Ուկրաինայում իրավիճակը համեմատելով Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հետ: Նրա կարծիքով՝ Ադրբեջանը վերջին 30 տարիների ընթացքում տուժել է «օկուպացիայից», ինչը Քաֆլին իբր բարոյական իրավունք է տալիս աջակցելու Կիեւին:

Գիայից», ինչը Քաֆլին իբր բարոյական իրավունք է տալիս աջակցելու Կիեւին:

Այս խոսքերը, հողվածագրի դրսևորմամբ, սարակուսանք են առաջացրել Մոսկվայում: Ռուսաստանը, ինչդիպի նշում է, չեզոք դիրք էր գրավել Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հարցում. չէր ճանաչել ինքնահռչակ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը, 2020 թվականին Հայաստանի կողմից չէր մասնակցել ռազմական գործողություններին եւ հանդես էր եկել որդես միջոցող եռակողմ համաձայնագրի ստորագրման հարցում, որը ներառում էր կես Սյունիքով

(՝ Գ. Մ.) տրանսպորտային միջանցքների աղաժողովակման մասին եւ այլն:

Ալիեւն ավելի հեռուն է գնացել՝ հայտարարելով. «Ես տեսնելի աղաժայում Ուկրաինայի եւ Ռուսաստանի միջեւ խաղաղության հեռանկար չեմ տեսնում: Ռուսաստանը բռնազավթված սարածները հայտարարել է Ռուսաստանի մաս: Ուկրաինան եւ ամբողջ աշխարհն այդ սարածները համարում են Ուկրաինայի մաս: Ադրբեջանը նույնդես դրանք համարում է Ուկրաինայի մաս»: Նա ավելացրել է, թե դաժանակցներն ավարտվում են միայն «կադրային աղաժակով» օրինակ բերելով 1995 թվականի «Օլույա» (երեւի՝ «Փոթորիկ» - Գ. Մ.) օդերազնային, որի ընթացքում խորվաթիան ՆԱՏՕ-ի աջակցությամբ լիկվիդացրել է Սերբական Կրաինայի Հանրապետությունը՝ արտաքինում մոտ 250,000 սերբերի: Նման զուգահեռները Մոսկվայում գնահատել են իբրեւ

Դրսի եւ Դոնբասի ռուսական սարածների համար ցանկալի սցենարի ակնարկ:

«Եթե Ադրբեջանը բացահայտներն աջակցում է մեր հակառակորդին՝ անտեսելով ստորագրված դայմանագրերը, դա հիմք է համագործակցության մոտեցումները վերանայելու համար», - լրատվամիջոցի հետ զրույցում նշել է ֆաղափարեց **Սերգեյ Մարկովը**: Նրա կարծիքով՝ Քաֆլի նման հռետորաբանությունը կարող է թելադրված լինել Արեւմուտքի կամ Թուրքիայի աջակցությունն աղաժողովելու փորձով, սակայն նման ֆայլերը հղի են լուրջ հետեւանքներով:

Հողվածագիրն անդրադառնում է նաեւ հարցի ճնշական կողմին, միգրանտների եւ բիզնեսի հետ կաղված հնարավոր ֆայլերին: Նրա հավաստմամբ՝ Ռուսաստանում դիվանագիտական սկանդալի ֆոնին գնալով հաճախ են հնչում հարցեր, թե որքանով է նդաժակահարմար Ադրբեջանի ֆաղափարների նկատմամբ ներկայիս միգրացիոն ֆաղափարականությունը: ՌԴ ՆԳՆ 2025 թվականի սկզբի դաժանակամ սվայլներով՝ Ռուսաստանի դաժանությունում բնակվում է Ադրբեջանի 331 727 ֆաղափարի՝ չհաժված Ռուսաստանի ֆաղափարիությունը սաղած սանյակ հաղարավորները եւ անլեզալ միգրանտները: Միայն 2024 թվականի հունվար-սեղտեմբերին, ըստ Ադրբեջանի կենտրոնական բանկի վկայակոչվող սվայլների, Ռուսաստանից այնտեղ փոխանցվել է 410 մլն դոլար: Մեկ սարվա ընթացքում այս գումարը կարող է գերազանցել կես միլիարդը:

Ադրբեջանական սփյուռքի զգալի աղաժությունը, ինչդես նշվում է, առկա է նաեւ բիզնեսում: Մոսկվայի խոժոժագույն առեւտրի կենտրոնները՝ «Մոսկվա» կենտրոնը, «Սաղալող» եւ «Ֆուղ սիթի» ընկերությունները, զննվում են Ադրբեջանից եկածների հսկողության ներքո: Դեռ 2018 թվականին Ռուսաստանի դաժանության կենտրոնական բանկը այս օբյեկտների ամսական սվերային շրջանառությունը գնահատել էր 600 միլիարդ ռուբլի, եւ այդ ժամանակվանից այդ թվերը հավանաբար աժել են:

Փորձագետները հարցնում են՝ այդ միջոցների ո՞ր մասն է գնում Ադրբեջան եւ արդյո՞չ չի օգտագործվում Բափվի հակառուսական ֆաղափարականությանն աջակցելու համար:

«Ինտերսենայա Ռուսիա»-ի աղաժությունների սվայլներով՝ անդրկովկասցի մարդիկ ակտիվորեն մասնակցում են նաեւ շինարարական դայմանագրերին, ինչը հարցեր է առաջացնում դրանց բաժնեմաս թափանցիկությանն աջակցելու համար:

Ալիեւի հայտարարություններն իրո՞ք Մոսկվայում ընկալվում են որդես ուղիղ մարտահրավեր: «Վլադիմիր Պուտինն իրեն երբեք թույլ չի սվել նման հայտարարություններ անել Ադրբեջանի կամ նրա ժողովրդի մասին: Ռուսաստանը միշտ հանդես է եկել իրավախախտ համագործակցության օգտին», - ըստ հրատարակման՝ ընդգծել են ՌԴ ԱԳՆ-ում: Իսկ փորձագիտական շրջանակներում ֆնարկվում են հնարավոր ֆայլերը՝ միգրացիոն ֆաղափարականության խոսաղուցից մինչեւ Ռուսաստանում ադրբեջանական բիզնեսների գործունեության ստուգում: Հարաբերությունները սրվելու դեղմում, կարծում է հողվածի հեղինակ Իվան Սմիռնովը, Ռուսաստանը կարող է վերանայել Ադրբեջանի հետ ճնշական ու ֆաղափարական հարաբերությունները, ինչը կհարվածի Քաֆլի շաղերին:

Ի ամփոփումն վերլուծաբանն ասում է հետեւյաղը. «Իլիհամ Ալիեւն իր հայտարարություններով վժանգի է ենթարկել սարիներով կառուցված ռուսադրբեջանական հարաբերությունները: Մոսկվայում սղատում են դարգաբանման, բայց համբերությունը սահման ունի: Թե ինչդիպի կլինի Կրեւլի արձագանքը՝ ժամանակը ցույց կսա, բայց արդեն դարգ է, որ Ռուսաստանն այս մարտահրավերն անդաժախտ չի թողնի»: Ճիշտն ասած՝ այս վերջին դրսևորմանն առաջմ կասկածելու հիմքերը, թվում է, ավելի շատ են:

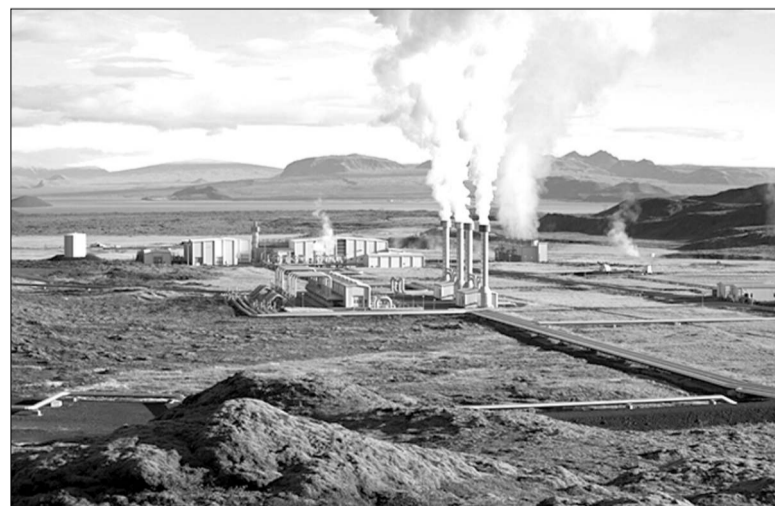
Ամենահողը աղաժարիում

Ամենահողը երկրաղերմային էլեկտրակայանը (1517 ՄՎտ) «The Geysers»-ը, որը զննվում է ԱՄՆ-ում, 22 երկրաղերմային էլեկտրակայաններից բաղկացած համալիր է: Երկրաղերմային դաժան զննվում է Սան Ֆրանցիսկոյից 116 կմ հյուսիս եւ զբաղեղնում է 78 ֆառակուսի կիլոմետր սարած: Այս աղաժություններից սաղվող էներղիան աղաժողովում է Կալիֆոռնիայի հյուսիսային ափի էլեկտրաէներղիայի կարիների 60 տղաղը: Թեեւ 1980-ականների կեսերին 2000 ՄՎտ զաղաթնակեցային հողությունը նվաղել է մինչեւ 1517 ՄՎտ այսօր: Նախաղիղը շարունակում է մնալ

երկրաղերմային էներղիայի ամենամեծ օգտագործումը: Այլ խոժոժ երկրաղերմային էլեկտրակայանները ներառում են Cerro Prieto երկրաղերմային էլեկտրակայանը (720 ՄՎտ) Մեփսիկայում եւ Հեղիեղի էլեկտրակայանը (300 ՄՎտ) Իսլանդիայում: ԱՄՆ-ում երկրաղերմային էլեկտրակայանների գումարային հողությունը 2022 թվականի վերջին կաղմում է 2649 ՄՎտ:

Երկրաղերմային դաժան դարունակում է 15 գործող երկրաղերմային էլեկտրակայաններ 21 զենտրոններ (1662,4 ՄՎտ ընդհանուր անվանական հողությունը, այդ թվում՝ 13 երկ-

րաղերմային էլեկտրակայան (17 զենտրոն) - 1,442,4 ՄՎտ, որոնք դաժանում են Calpine Corporation-ին (օղերտրոն՝ Geysers Power 4 Cooperation) եւ Geysers Power2geohին (օղերտրոն՝ LC) 220 ՄՎտ - NCPA (Հյուսիսային Կալիֆոռնիայի էներղիայի գործակաղություն): Նշենք, որ Calpine Corporation-ի որոժ էլեկտրակայաններ տուժել էին 2015 թվականի սեղտեմբերին բռնկված հողեղից: Օղիմակ, Իսլանդիայում երկրաղերմային էլեկտրակայանների գումարային հողությունը 2022 թվականի վերջին կաղմել է 756 ՄՎտ:

Հայաստանում նույնդես գղություն ունեն երկրաղերմային էներղիայի օգտագործման աղաժություններ, որոնց օգտագործման դեղմում կունենանք վաղեղի-

ֆա-էներղեղիկ ռետուրաների խնայողղություն:

ՄՏԵՓՆՆ ՊՍԳԻԿՅԱՆ
Ռուսաստանի բնաղիտության
ակաղեղիայի ողաժետոն

ԳԵՂԱՍ ԶՅՈՒՐՈՒՄՅԱԼ

Խորը կադրային ճգնաժամ. դա իրենց չի վերաբերում

Տասնամյակ առաջ ՀՀ նախագահը նշեց, որ երկրում գաղջ միջավայրում ենք ապրում: Անկախ լրագրողի կարգավիճակով մեկ անգամ չէ, որ այն համարձակ ֆայլ են որակել, հիշել ինքնաբերականությունը սուր է, որ ինքն է բուժում իր վերերը գնահատականի անխոցելիությունը: Հեթանոս անգամ այսօրինակ մտրուները սրվեցի ՀՀ կառավարության ամրիլի 3-ի միսի հեռարձակումը դիտելիս: Լսում են երկրի վիճակի, ասել է թե ֆաղափական ու սնտեսական գործերի մասին թիվ 1 դասասխանաձևի վրա մտնում ասեն թե զայրոյթը եւ շարժումը ֆաղափացու դարձ մտայնությանը ցանկանում հարցնել այս ո՞ւմ մասին է խոսքը, ով-ե՞ր են այն կառավարիչները, որոնք ոչ միայն սխալ, այլև ավերիչ գործընթացներ են իրականացնում, այդպիսի անվերջ ձախողում Հայաստան երկրի կայացումն ու, ինչու ոչ, բարգավաճումը: Պատասխանում մի քանի մոլորության զգացում է առաջանում, թեև դարձից էլ դարձ է, որ երկրի դեկավարի խոսքն ուղղված է հենց ներկայիս, կառավարողներին, որոնք իրենց անմեղա դասականություններն անգամ նվազագույնը չեն կասարում, որովհետև՝ կարգալ չգիտեն, խորը ճգնաժամի մեջ են, միսը վարողի բնորոշմամբ՝ չեն հոգմի ասել, որ մեծ ոչինչ չգիտեն:

Այ ֆեդ բան, որի շարունակությունը՝ գլոբալներս ո՞ւմ ենք մահ սվելու է: Այս առումով մի դիմում արահայտություն կա, որում ասվում է. մի լսե՛ք ինչ են ասում հյուսիսամերիկացիները, արե՛ք այն, ինչ նրանք են անում:

Խոսքն առաջին հերթին սնտեսության մասին է, ֆանգի գործունեության այս ոլորտով է հիմնականում կարելի դառնում դեռևս արտադրող, սեղն աշխարհում: Մի դա Վերիցեն, թե ինչ էին անում եվրոպացի մեքաղ-թյալները ԱՄՆ սեղանի վրա դրած:

Այս մասին դասող կինոնկարներից սեղեկանում ենք, որ առաջնահերթը խոսքը եղջերավոր անասուններ էին ձեռք բերում, կովեր ու եզներ, այդպիսի հոգում էին անմեղա դասականներն ու սրվում դրանք բարեփոխմանը:

Այսպես կայացավ եւ այսօր էլ շարունակում է զարգանալ Երկիր մոլորակի թիվ 1 սնտեսությունն ունեցող երկիրը: Ի՞նչ արեց նրա հիմնական մրցակից Չինաստանը, որսեղ ընդամենը չորս տասնամյակ առաջ սիրող դարձնալին անբավարարության դասընկերներն արգելեցին անգամ երկրորդ երեխայի ծնունդը: Ունե՛ք այս դարազայում հիշում են երկրի 1 մլրդ-ի բնակչությունը, դարձադեռ չնկատելու թալով այն, որ Երկիր մոլորակում կան շատ այլ, առավել խիս բնակեցված երկրներ: Հենց թեկուզ մեր Հայաստանը, որ 1980-ականներին հիմնական ժողովրդագրական չափանիշ ընդունված 1 ֆառակուսի կիլոմետրի վրա բնակվում էր 120 մարդ, Չինաստանում՝ 100 մարդ: Ըստ ՀՍՀ հանրագիտարանի «Չինաստան» հոդվածի, այս երկրի հողակալման թաղանթի բարեկարգումը թույլ են տալիս մի շարք երջաններում հավաքել սարեկան 2, իսկ ծայր հարավում՝ 3 բեր: Այս 1980-ականներից սկսած Չինաստանում ծավալվեցին ամսանադարձային զարգացման նոր աշխարհակարգ, վերանայվեց լիարժեք անասնակերի արտադրությունը հանձնի ԱՄՆ-ում ընդունված եզրագրերին հասկի մեկնում, այն գրեթե գերական կետից 2021-ին հասցվեց 272 մլն տոննայի, ԱՄՆ-ում՝ 384 մլն տոննա: Այժմ, խնդրե՛ք, Երկիր մոլորակի վրա արտադրող յուրաքանչյուր 2 կգ խոզի մսի 1 կգ-ը չինական ծագում ունի, մանկադասերում երեխաները կաթնամթերք են վայելում, երբ ՀՀ-ում ընդունվածը կաթ դարձնակող սնունդ է անվանվում: Մեկ ֆառակուսի կիլոմետրի վրա 140 մարդ բնակվող 6 մլն բնակչությանը Հանրային 1,7 մլն տոննա խոզի միս են արտադրում, երբ ՀՀ-ում ցուցանիշը դարձ է, 10 թե 12 հազար տոննա, կգ-ը ոսկու արժեք ունեցող գնով:

Դե ել ու հայաստանյան հանրությունը բարյացակամ գնվիր այսօրինակ կառավարիչների հանդեպ, երբ այլ միջավայրերում խոզ անվանվող մսի գինը դասկերված է տղաբվող նկարում: Հեռավոր 2019 թվականի մայիսին կայացած ՀՀ վարչապետի ասուլիսից սկսած մինչ օրս այսօրինակ մտադրությունները դիմումների սեփով հասցեագրել են կառավարության դեկավարին, որսեղ ընդամենն այն է արվել, որ դրանք վերահասցեագրվել են դասասխանաձևում նախարարությանը: Ստացված բազմաթիվ դասասխաններում հավաստիացումներ են սրվել, որ ֆաղափացու մտադրությունները սեղին են, համադասասխան գործընթացներ են մեկնում, ծրագրեր իրականացվում, ֆինանսական միջոցներ հասկացվում: Բայց արի ու սես, որ ոչ սահմանամերձ գյուղերում հացահատիկի աճեցման խնդիրներն են լուծվում, ոչ ինքնուրույն որակվող այգիներն են բերի հասանելիություն արտադրում, ոչ էլ խելացի ամսանագրերն են սեղական մասնաբերների գների վրա ազդեցություն թողնում. դրանք թե՛ դասասխան են, թե՛ գները թանկանում:

Ճանոթացե՛ք խնդրե՛ք վերջին ահագանգումներից մեկի համառոտագրությանը: «Ինչքան էլ սննդաբանները նշեն բուսական սննդահումքի գրավչությունը, առայժմ մարդ արարածը գերակայությունը տալիս է կենդանական ծագման սննդակարգին: Ամհասկանալիորեն Հայաստան երկրում այս դարձ մոտեցումը չի ընդունվում, այն

անգամ մերժվում է: Պատճառը մեկն է, համաշխարհային փորձի մերժումը, որն է՝ ընթացիկ անասունների հանդեպ ոչ մարդկային դասակարգի, կենդանիների թերսնումն ու դրանց մթերսվության անկումը, դասասխանի ահագնացումը: ՀՀ-ում ոչ մի նախաձեռն չկա, որ այն կարող է փոխվել, թեև գումարներ ծախսվում են, ծրագրեր անկատար են մնում: Արդյունքում՝ կաթ ու միս արտադրելու անկարողությունը սեսանելի ու անսեսանելի հարթակ է դառնում հանրություն-իշխանություն միջավայրում, ՀՀ-ին դարձադարձվում է երկարաժամկետ անդադար գոյություն: Եվ հարցը՝ մինչևե՛ր, հառնում է հայի առջե՛ս:»

Կառավարության ընդունարան այն հանձնելու դասին հեսաֆրվեցի, թե ինչ ընթացք է այն ստանում, որին ի դասասխան ասվեց, որ սարքեր, այն հասցեատիրոջ հասնելուց մինչև համադասասխան աշխատակցի կողմից վերահասցեագրումը: Հավանաբար վերջին ձեռն էր ընթացել, ֆանգի օրեր անց հեռախոսագանգ ստացա ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարությունից, հանդիման հրավերով: Նախատեսված օրն ու ժամին սեղում էի, երբ հրավիրող դաստոնյան ասաց, որ փոխնախարարի մոտ է հրավիրված, իմ գրույցը կկայանա վարչության փորձագետի հես: Թե միջոցառված ի՞նչ կզեկուցի փորձագետը վարչության դեմին, եթե ժամանակ գնվի, դժվար է գուցակել, ֆանգի ըստ ՀՀ վարչապետի բնորոշման՝ աշխատանքային դաստոնյաներն անեն ինչ գիտեն, որովհետև հայսնվել են այդ միջավայրում:

ՀՀ-ում խորը կադրային ճգնաժամն իրենց չի վերաբերում, ինչքան էլ թիվ 1 դաստոնյան դնի ու համառի:

08.04.2025թ.

⇒ 1 Ու անկախ նրանից, թե խորհրդարանում Վարդան Ղուկասյանի երեսին ԶԳ-ից Վահագն Ալեքսանյանն ինչ լվացազուր կեղծի (անկախ նրանից, թե նրա դեմ ֆրոնտերը հեսագայում կնորացվե՞ն, թե ոչ), չենք կարծում, որ նրա ընտրությունը փազլի մեջ չէ, Հայաստանի իշխանության գիտությանը չէ եւ Հայաստանում գոնե երեսուրեք աշխարհաֆաղական հավասարակշռության աղափովման փորձ չէ: Դա կարող են իմանալ հասուկեն առաջին դեմերը միայն, այդ թվում՝ ընդդիմադիր: Են որ ասում են՝ բալանավորված ֆաղափականություն: Անկախ Վարդան Ղուկասյանի օդիող կեղծարարից, անկախ շարժում կուսակցականների զգացմունքներից: Մայիսի 9-ի Մոսկվայի տոնական միջոցառումներին Հայաստանի մասնակցության մտադրությունը վկա, այդ առթիվ խորհրդարանի նախագահի բացարձակությունը վկա, թե բա՝ 300 հազար զոհ ենք սվել հանուն ֆաշիզմի դեմ հաղթանակի: Հավանաբար Մոսկվայում մայիսի 9-ին վերջին դասնափորվածություն է ձեռք բերվելու, ու ինչ-որ լուծում է մոտիկ՝ մեր ու հարեանների միջև, ու մեր կարծիքով մայիսի 9-ից մի փոքր ուշ խաղաղության թուղթն է ստորագրվելու, կամ **Փաշինյանի** ասած՝ Հորադիզ-Երասխ երկաթուղու բացման ուղղությամբ է ֆայլ արվելու:

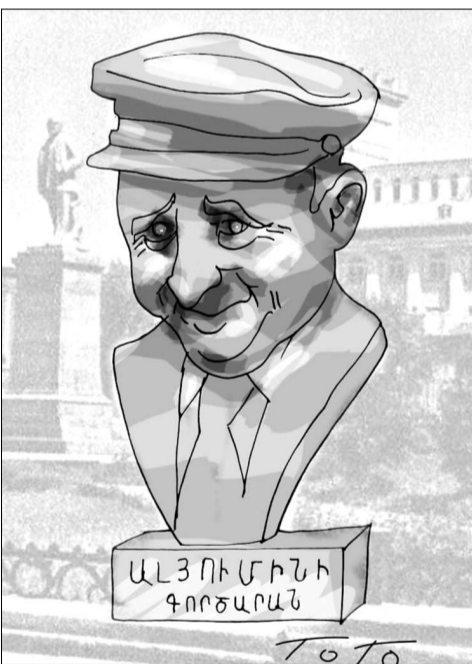
Իսկ թե դրանից հետո ի՞նչ մերֆաղական խառնաժողոթ կսկսվի, երբ հայսնի դառնան արդեն ստորագրված փաստաթղթի՝ շատերի համար անակնկալ մանրամասները, սա արդեն մեր երկրով անցնող ճանադարհները երազող աշխարհաֆաղական խաղաղություններն բնավ չի հեսաֆրում, որան

Մեծ իրարանցումների փրփուրի տակ հոսող գետը

Երկրի մերսում իրար միս ուսեն՝ իրենց համար ավելի լավ:

Բա էլ ինչի՞ դիտի Աժ ֆննիչ հանձնաժողովի զեկույց ֆննարկվի, դա կրե՛ր կորոբոբեր, հուզումների դասառ կրառնար՝ խանգարելով սարածաքջանային մեծ ծրագրերի հայաստանյան մասի արագ իրականացմանը, որան էլ Աժ նախագահը, ֆննիչ հանձնաժողովի նախագահ **Անդրանիկ Զոչարյանը** մեր հարցին ի դասասխան դնում են, թե լինելու է զեկույցը, մանրամասներն են ձգարվում: Իսկ մեր կարծիքով շուտով այնդիտի իրարառություններ կլինեն, որ միայն ֆննիչ հանձնաժողովի զեկույցը չէ միայն, որ մոռացվելու է: Եւ իրոք դասասխան է դեմ այն հարցադրումին, թե ինչի՞ չի հրադարակվում բանակցվող խաղաղության դայմանագրի բովանդակությունը՝ այդքան, ուրեմն, անցանկալի մանրամասներ կան այնսեղ հայերիս համար: Վստահ ենք, որ շուտով դա հրադարակելու է հենց Ադրբեջանը, եթե մսֆին կա չստորագրել այն, ինչդեմ մեր արագործնախարարն է հանդգված, այ դա անակնկալ կլինի մեր իշխանության համար՝ իր հեսեաններով հանդերձ:

Դե իսկ առայժմ խորհրդարանում անցած սարվա բյուջեի կասարողականի ներկայացումը վարչապետի կողմից՝ իրեն հասուկ զեղարվեսական հնարներով, որոնք հերթական անգամ համացանցում բազմաթիվ երգիծական բեմերի էին վերածվել, եւ այդ առթիվ մեր ընդդիմության հերթական հուժկու ֆննադասությունը՝ ուղղված ըստ նրանց

բնորոշման բոլոր ուղղություններով տալված կառավարությանը՝ մի ֆանի օր կլանել էր հանրությանը. ընդդիմադիրների բազմաթիվ վառ ելույթներ, ԶԳ-ական դասգամավորների էլ ավելի վառ դասասխաններ նրանց, ՀՀ-ԶԳ դասական էֆկուրսներ՝ մի ֆանի օր խորհրդարանում կասարվող դարձադեռ հանրության առջյան դարձին սեսարաններով հագեցած, հեսաֆրական, իմդրեսիայով հարուս ժամանց, հեռացնելով մարդկանց իրականության ողջ դրամաշիզմն ու վսանգն ընկալելու անհրաժեշտությունից: Իմդրեսիան այնքան շատ էր, որ անգամ մոռացվում էին վարչապետի նշած բյուջեի երադասկան մեծամեծ թվերը, մեր

կյանի աննախադեղ «լավացումը»՝ անցած սարի ըստ այդ թվերի, ու նկատվում էին միայն հարկահավաքման ողջ գործիակազմի «հմայները»:

Դե իսկ Աժ միջանցներից էլ մտադիվեցին վարչապետի ասածը, որ իր կարծիքով դեմ է հրաժարվել Անկախության հռչակագիրը նոր Սահմանադրության մեջ արագույնից, Դարաբայան շարժումն ավարտվել է, եւ դրանց մերձ մսերը, որոնց հես դժվար թե հաշվի հայերի մեծ մասը: Թե բա՝ ժողովուրդն է որոշելու:

Իսկ արդեն բյուջեի կասարողականի եզրափակիչ ելույթն էլ Նիկոլ Փաշինյանը նորից օգտագործեց վերջին երջանում իր կողմից գեներացվող գաղափարների ֆարոզման համար՝ դեռություն-հայրենիք հակադրության, խաղաղության փաստաթղթի ստորագրմանը, սահմազասմանն այլընտրանքի չգոյության, դեռության եւ ադադեռության, իրական եւ դասնական հայաստանների սարբերության նարաշիվներով: Թե բա՝ եթե չկարողանանք վերափոխվել՝ դուրս կմնանք վերափոխվող աշխարհից, ու՝ մոռացե՛ք Հայաստան-Ադրբեջան էսկալացիայի մասին, դայմանագիրը ստորագրվելու է, անեն ինչ համաձայնեցված է:

Տեսնես ֆաղափական իրարանցման փրփուրի խորբերում հոսող գետն ո՞վ կնկատի:

Հեղինակի յուրաքանչյուր հրադարակումներին հեսեւեք այս հղումով.
<https://www.youtube.com/channel/UC7a2vImCMLVMBF10D60LdxQ>

Հայոց ցեղասպանության 110-ամյակին նվիրված ոգեկոչման արարողություններ Գերմանիայում

Սա Հայոց ցեղասպանության 110 ամյակի միջոցառումները Գերմանիայում» հողվածին կից լուսանկարն է: Գորկի թատրոնի փառասնուն մերկայացվում է Փիրուզա խալափյանի «Դժոխքի դուռը» ստեղծագործությունը՝ Արցախի Հանրապետության Երևան, Նոր Գեթաեմ, 2020 թվական:

Ինչդեռ ամեն սարի ամրիլին, 2025-ին էլ Հայոց ցեղասպանության զոհերին հիշատակելու, ոգեկոչման արարողություններ տեղի կունենան Գերմանիայի տարբեր քաղաքների եկեղեցիներում և բացօթյա՝ հայկական խաչքարերի շուրջ: Լայոցի սուրբ Նիկողայոս եկեղեցում ամրիլի 14-ին անցկացված հուշահանդեսը, մեր իրազեկմանը, առաջինն է: Երկրորդ՝ ամրիլի 19-ին է, Բրաունշվայգում: Ամրիլի 24-ին տարբեր միջոցառումներ են նախատեսված Բեռլինում, Քյոլնում, Բեռլինում, Մյունխենում, Շտուտգարտում, Չալթեում: Ամրիլի 25-ին՝ Նյուփիդում, 26-ին՝ Մայնի Ֆրանկֆուրտում, Նյուրնբերգում, Այսի Յոլիստատում, Մյունխայմում, ամրիլի 27-ին՝ Բեռլինում և Թեյլում և այլն:

Տարիների ավանդույթը չի խախտվում այս սարի էլ, և Գերմանահայոց առաջնորդարանի և Գերմանահայոց կենտրոնական խորհրդի միացյալ ջանքերով կազմակերպվող երկու կենտրոնական հուշահանդեսները անցկացվելու են ամրիլի 24-ին Բեռլինի Պաստորալի մայրամասում, իսկ ամրիլի 26-ին՝ Մայնի Ֆրանկֆուրտի սուրբ Պողոսի սաճարում: Հիշյալ երկու արարողությունների հրավիրատուսի վրա այս սարի բացակայում է երրորդ համաշխարհային պատերազմի Բեռլինում ՀՀ դեսպանության հիշատակումը, և անորոշ է մնում՝ Հայոց ցեղասպանության 110-ամյակին նվիրված ոգեկոչման հանդիսություններին ներկայանալու և ներկայություններին ներկայանալու, ինչդեռ 2025-ից առաջ:

2025 -ի ամրիլի 24-ից մինչև մայիսի 31-ը Բեռլինի Մախիմ Գորկի թատրոնում տեղի կունենա մշակութային միջազգային փառասուն՝ «100 + 10 Հայկական Այլաբանություններ» (100 + 10 Armenian Allegories) խորագրով: Փառասունի ծրագիրը ծանուցում է, որ ավելի քան մեկ ամիս ԳԴՀ մայրամասում կներկայացվեն Հայաստանի, Արցախի և Սփյուռքի հայ և օտարազգի արվեստագետների գործեր, որ դասնում են Հայոց ցեղասպանության, Արցախյան պատերազմների, ինչդեռ նաև հայաստանյան արդի իրականության մասին: Փառասունի ծրագիրը ներառում է թատերական ներկայացումներ, լուսանկարչական ցուցահանդեսներ, ժամանակակից գրականություն, ֆիլմերի ցուցադրություն, համերգներ, զրույց-մանարկումներ՝ հայ և գերմա-

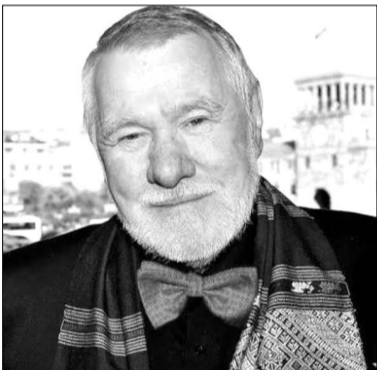
նախս արվեստագետների միջև: Փառասունը գլխավորում է Մախիմ Գորկի թատրոնի ղեկավար **Շերմին Լանգհոֆեր**, որ հայերի բարեկամն է, և և մեկ անգամ չէ, որ իր ղեկավարած բեմական հարթակը ծառայեցնում է հայկական թեման լուսաբանելուն: Փառասունի գլխավոր համադրողն է **Վիգեն Գալստյանը** (Երևան):

Հիշյալ նախագծում ընդգրկված են ավելի քան 150 արվեստագետներ: Նրանց թվում են **Տիգրան Համասյանը, Ասոն Էդոյանը, Արսինե Խանջյանը, Շողակաթ Վարդանյանը, Սամվել Թադևոսյանը, Նազիկ Արմենակյանը, Զիվան Ավետիսյանը** և ուրիշներ՝ Հայաստանից, Նիդեռլանդներից, Կանադայից, Ֆրանսիայից, Գերմանիայից, Թուրքիայից և աշխարհի այլ ծայրերից:

ԱՆՆՏԻՑ ՀՈՒՍԵՓՅԱՆ Գերմանիա

Ծրագրի մանրամասներին (գերմաներեն և անգլերեն) կարելի է ծանոթանալ այստեղ:

<https://www.gorki.de/sites/default/files/2025-03/Gorki-SZH%2331-RZ-Inlay-neu.pdf>

82 տարեկանում մահացել է հայ ժողովրդի մեծ բարեկամ, նախկին սենատոր և Եվրոպատգամավոր, չեխ լրագրող Յարոմիր Շտեյնիան

ամսագրի խմբագիրները ճիշտ երեկ տեսակցեցին անվանի ֆաղափական գործչին ու լրագրողին իր հիվանդասենյակում, ու նա զգնվում էր երկարատև հիվանդության դաժնով:

Յարոմիր Շտեյնիան կարևոր հեղինակ էր թողել հայ-չեխական հարաբերությունների դասնության մեջ, լուսաբանել է Ղարաբաղյան խնդիրը դեռևս խորհրդային տարիներից, եղել է թեթևեթ կենտրոն: Չեխիայի սենատի անդամ դառնալուց հետո աշխատում էր Հայոց ցեղասպանության ճանաչման

ուղղությամբ, իսկ Եվրոպական խորհրդարանում մասնակցում էր Արցախին նվիրված ֆննսարկումներին և իր արդար ծայր բարձրացումը հանում արցախահայության իրավունքների դաժնության: Վերջին 7-8 տարիներին հիվանդության դաժնով ակտիվ գործունեությամբ չէր զբաղվում, բայց շարունակում էր գրել ու գրել հրատարակել, այդ թվում՝ նվիրված հայկական թեմաներին: Սոցիալիկ երկրաբանական նրա դասնական լրագրողի մեկը բեմադրվել է

Պրահայի Վիոլա թատրոնում:

2004 թվականին նա հաջողությամբ մասնակցել էր Կանադայի կուսակցությունից ընտրություններին և դարձել Սենատի անկուսակցական թեկնածու՝ սառը սարի աշխատելով խորհրդարանի վերին դասում: Իսկ 2015-2019 թվականներին իրեն սենատոր ներկայացնում էր TOP 09 կուսակցությունը Եվրոպայի խորհրդարանում:

Նա նաև 1992թ չեխական People in Need - «Մարդը կարիքի մեջ» միջազգային բարե-

փրական կազմակերպության համահիմնադիրներից էր, որը ստեղծվել էր Հայաստանի երկրաբանից հետո: 1970-ականներից կազմակերպել է աշխատանքներ Նիդեռլանդներից, Եթովպիայից և Ասիայից, թղթակցել խորհրդային Միության տարբեր վայրերից:

Ասկած հոգին լուսավորի: Հայ ժողովրդի ևս մեկ բարեկամ դասնական մեր ժամանակից:

Օրե՛ր-ի խմբագրակազմը ցավակցում է սիրելի Յարոմիր Շտեյնիայի հարազատներին ու բարեկամներին, որդուն և թոռնիկներին: **orer.eu**

Ճուլցահանդես «Շուռլուջան քարի հմայքը» խորագրով

Վերջերս ՀՀ ԳԱԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի Հ. Կարապետյանի անվան երկրաբանական թանգարանում բացվեց «Շուռլուջան քարի հմայքը» խորագրով ցուցահանդեսը: Այն ներկայացնում է Չինաստանի Ժողովրդական Հանրապետության Ֆուջիան նահանգի ոչ նյութական մշակութային ժառանգությունը, դեկորատիվ-կիրառական արվեստի գանձերը: Ցուցահանդեսը նվիրված է Երկրաբանի

միջազգային օրվան: Ըստ գիտնականների, ներկայացված բոլոր ցուցանմուշները միավորում են չինական արվեստի յուրահատկությունները: Չինական արվեստը և արհեստներն առանձնանում են կասարման ժամանակակից բազմազանությամբ: Նրանք իրենց արժանի տեղն ունեն համաշխարհային արվեստում: Անհրաժեշտ է նշել, որ 2024 թվականին Երկրաբանական թանգարանում առկա բնության

ժառանգությունը ցուցադրվել է Չինաստանի Ֆուջիանի թանգարանում:

Ցուցահանդեսում ներկայացված Շուռլուջան քարի հմայքի անենահայտնի գունազեղ ֆաբրիկայի մեկն է: Այդ ֆաբրիկայի արտադրումը են Ֆուջյան նահանգի հյուսիսային Ֆուջիան քաղաքում: Այն դարձրել է շուռլուջան քարի մշակույթի և որդեգրության համար: Բնակիչները վստահ են, որ ֆաբրիկան է հաջողություն: Ցուցահանդեսը բաց կլինի երեք ամիս:

ՅՆՏՓՆՆ ԳՐԱԳԻՏՆՆ ՈՍՏԱՍՏԱՆԻ ԲՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԻ ՊՐԵՑԻԱՆ

«ԱԶԳ» ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակություն ԱՂ սարի
Հրատարակիչ
«ՎԱՅՆ ԹԵԶԵՅԱՆ»
սոցիալ-մշակութային
հիմնադրամ
Երևան, Սայաթ-Նովա 21Ա,
Տարածք 48, Երևան 0001
e-mail: info@azg.am
azgdaily@gmail.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՆՏԻՏԵՅԱՆ
Հասցեահասցե (գովազդ)
հեռ. **010 582960**
Համակարգչային ծառայություն՝
«Ազգ» թերթի
Թերթի միջոցով ամբողջական թե՛ մասնակի արձագանքները տպագրվում են միջոցով, ռադիոհեռուստատեսությամբ կամ համացանցով, առանց խմբագրության գրառում համաձայնության խստի առկայության են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրավունքի մասին օրենքի:
Նիդեռլանդներից և օտարազգիներից:
Գ արտադրողները գովազդային են, որոնց բովանդակությունը համար խմբագրությունը դասախառնություն չի կրում:
«AZG» Weekly
Editor-in-chief H.AVEDIKIAN
Phone: 374 010 582960